

Микола Дейчаківський

ПАМ'ЯТІ ВІКТОРА

Відколи письменник Леонід Полтава у статті про кобзарський табір 1975 року в м. Аккорд, штат Нью-Йорк (США), користуючись літературною свободою, написав, що учні з любов'ю називали мене «Мико» (а зі статті я вперше почув таке скорочення мого імені), Віктор так до мене і звертався до останнього часу. Я ж, «в поместу», називав його «Віко». А наступні 10 років ми з «Віком» доволі часто зустрічалися в Північній Америці. Майже щоліта він навчав у якомусь кобзарському таборі, а частіше також й організовував такі табори. Зустрічались ми ще то на якомусь інструкторському курсі, то на кобзарському з'їзді чи на гастролях Капели бандуристів ім. Тараса Шевченка. Чи просто так, коли він приїжджав до міста Клівленда відвідати свого батька Григорія Китастого. Або ми з «Віком» переписувались у якихось організаційних справах стосовно таких же літніх кобзарських таборів чи Товариства Українських Бандуристів, котре він якийсь час очолював, чи концертів або записів бандуристів.

Віктор був постійно задіяний у цій роботі. А дуже часто він такі заходи й організовував. Ходив і щось записував у своєму маленькому записничку, говорив з людьми, домовлявся, а від того якимось чином виходили курси, табори, з'їзди, концерти, записи. Особливо хочу відзначити декілька найскладніших таких заходів у 1980-х роках: інструкторський курс у Детройті, виступ майже 150 молодих бандуристів на конференції Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ) в Торонто, запис платівки «Літа молодії» молодими бандуристами з різних міст Америки та Канади в Детройті, концерт бандуристів у Нью-Йорку в «Таун Гал». Працював спокійно, невтомно, помітно і водночас непомітно. Помітно, бо ці заходи відбувалися, і то з великим успіхом.

А непомітно, бо він не ставив себе на середині сцени, а працював більше за кулісами. Не шукав ніякої слави, визнання для себе. Йому вистачало, що кобзарські заходи відбувалися успішно. Його насправді цікавив розвиток кобзарства, а не те, щоб хтось потім згадував, що це саме він, Віктор Китастих, те зробив. Залишається нам не забувати, що без Віктора Китастого багато чого в кобзарському русі 1970-х і 1980-х років у Північній Америці не відбулося б.

Віктор завжди був молодший за свій справжній вік як своїм зовнішнім виглядом, так і духом. Люди, молодші на 15-20 років, бачили в ньому цікаву, дотепну, життєрадісну, близьку за духом людину, з якою відразу можна було бути «на ти». Таким він і був. Любив сміятися, жартувати, бути товариським. Любив бандуру. Любив кобзарство. Любив українську пісню. Любив Україну.

Був скромним. Віддавав свій час, свою енергію, свої здібності іншим. Не чекав на віддачу для себе. Прагнув тільки доброго результату, і саме це додавало йому наснаги, а не публічні подяки, поклони, визнання чи інша компенсація.

Наше знайомство продовжувалось і в 1990-х роках, але здебільшого вже в іншій площині, вже коли я жив і працював у Києві. «Віко» досить швидко після проголошення Україною своєї незалежності переїхав до Києва. Допомігав і тут. Іноді це було за плату, частіше просто так. Бачив потребу, намагався щось зробити.

У 1992 році, коли я працював у Консультативно-дорадчій раді при Верховній Раді України, він до мене звернувся з таким питанням. Багато чиновників хотіли, щоб їм хтось допоміг з вивченням англійської мови. Чи можна це робити на базі нашої структури? Я сказав, що не знаю, чи будуть на то якісь кошти. Відповідь Віктора була такою: «Давай, я почну, а ти, коли довідаєшся, чи твій шеф виділить кошти, чи ні, дасиш знати». І так він трохи у мене працював, а помагав людям у нашій структурі набагато більше, ніж лише в цій справі.

Так було і коли він пішов працювати директором Дому Америки в Києві. Свою основну роботу виконував блискуче, але поза тим робив безліч інших справ. У сфері бібліотекарства. У сфері електронних комунікацій. У сфері вищої освіти. У сфері літератури. І, очевидно, про кобзарство не забував, допомагаючи Музею народних інструментів, Національній бібліотеці ім. Вернадського, Всеукраїнській спілці кобзарів, видавництву «Музична Україна». Ми мали нагоду разом попрацювати над організацією концерту в Києві в 1997 році, відзначаючи 90-ліття від дня народження Григорія Китастого.

Наші життя продовжували перехрещуватися в Києві до 2000 року на професійному рівні, у його роботі в Домі Америки, в Посольстві США, на магістерській програмі з економіки в Києво-Могилянській академії, з програмою інтернів (стажерів) у Верховній Раді України. А поза тим, останній раз, що я бачив живого Віктора, було влітку, коли він мені переписав і передав відеокасети мультфільмів для мого маленького сина. І про це він думав.

Аж на похороні я довідався, якій величезній кількості людей він дуже допомагав у найрізноманітніших справах. Робив це тихо, непомітно, не шукаючи слави. Мав щастя, роблячи іншим добро.

Віктор був справжнім оптимістом. Без грандіозних ілюзій бачив, як ще багато негараздів в Україні. Не впадав у відчай, а завжди знаходив, де конкретно він міг якось допомогти, де міг вирішити справу, щоб вона просувалася. Замість «ойкання» про те, що щось не так, відразу переключався на те, що можна змінити на краще. Не намагався «рятувати Україну», а малими (або не дуже малими) конкретними справами допомагав потихеньку змінювати ситуацію на краще.

Не так давно запитав у Віктора: «Чи збираєшся повертатись до Америки?» І почув у відповідь: «Чого? Мені тут добре».

Боляче, що так рано Бог його покликав до Себе. Нам Віктора ще довго буде не вистачати. Україна втратила вірного сина, кобзарство втратило рушійну силу, а багато людей втратило доброго друга. Вічна йому пам'ять!